

קודם כל לעשר

לאחר מלחמת ארבעת המלכים, השיב אברהם אבינו את כל הרכוש של אנשי סדום, כאשר לפני הכל הפריש "מעשר מכל" למלכי צדק מלך שלם הוא שם בן נח. וזאת כיון שהיה עוסק בתורה והוא כהן לאל עליון. אך צריך להבין, הרי הרכוש אינו שלו והוא מתכונן להשיב הכל למלך סדום כמו שנאמר בהמשך, אם כן כיצד מעשר ונותן מהכל למלכי צדק מלך שלם?

אמנם היישוב פשוט, כיון שבמלחמת ארבעת המלכים הרכוש של סדום היה אבוד מהם, לכן כל הכסף שיין לאברהם אבינו מדין מציל מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר שכל המציל זוכה מן ההפקר ואין למלך סדום בעלות על זה כלל ועיקר, ואעפ"כ לבסוף השיב לו את כל הכסף והרכוש כדי לקדש את ה' שלא יאמר "אני העשרתי את אברם". על כן, דבר ראשון הקדים אברהם אבינו לתת מעשר מכל לפני שידבר עם מלך סדום, להראות שכל הכסף והרכוש ניתן מן השמים ואין בעלות לאדם עליו, ורק אח"כ נתן למלך סדום את מה שנשאר מהרכוש והכל כדי למנוע לעז ולזות שפתיים.

במדרש רבה נאמר בזכות "ויתן לו מעשר מכל", זכה אברהם אבינו בברכה "וה' ברך את אברהם בכל". המעשה הגדול בנתינת המעשר היה בעצם הדבר שעוד לפני שדיבר עם מלך סדום ובטרם חילק את הרכוש, הזדרז מיד לתת מעשר, כדי שאח"כ לא יהיו כל מיני טרדות ושאלות ועיכובים. וזה מלמדנו שכאשר מקדימים לדבר מצוה, זוכים אח"כ לשפע ברכה והצלחה.

*

כעין זה מסופר שהיה הגר"א מקפיד על מצה שמורה, ולאחותו היה שדה חיטים ובכל שנה היתה שולחת לו לוינא חטים שנשמרו באופן מדוקדק על ידה. שנה אחת אחד מהסוחרים הבאים למכור חטים התנדב בנסיעתו לוינא לסור לבית הגר"א למסור את החיטים האלו. בזמן שהגיע הסוחר לגר"א עם החיטים, בא לפני הגר"א בן של יהודי אחד שנאסר ע"י הפריץ והיה צריך לשלוח שליח מהיר כדי לשחררו, אך לא היה בעל עגלה בנמצא לקחת את השליח. ביקש אפוא הגר"א ממביא החטים לחוש מהר לשחרר את התפוס. אמר לו הסוחר כי נותרו רק יומיים ליריד למכור את החטים, ואם ילך ויחזור יעבור זמן היריד והוא אינו דואג רק על עצמו, כי אם על סוחרים אחרים שמסרו לו חיטים למכור וכולם יפסידו. השיבו הגר"א: בכל זאת תלך ותשתדל בפדיון שבויים וזכות המצוה תביא לך את הברכה. לבסוף אחר שחזר אמנם הסתיים היריד, אך בהפתעה עלה מחיר החיטים מאד עד שיצא ברווח גדול.

מיעוט שחוק

לאדם שתהה בפני מרן רבנו הגדול רבי מאיר מאזוז זצ"ל מה הבעיה בחינוך הממלכתי, השיב מרן בשנינות: "אפילו אבימלך הכיר בבעייתיות של חינוך זה, שכן אמר לאברהם: "כי הבאת עלי ועל ממלכתי - חטאה גדולה, מעשים אשר לא יעשו..." (בראשית כ, ט).

עצה טובה

אפשר לבזבז אנרגיות מיותרות בנסיון לשנות את האחר ולהתאימו אל רצונכם ונחותכם. אך למעשה זה לא יעיל ומביא רק תסכול. במקום זה השקיעו את אותן אנרגיות בכדי להשתנות בעצמכם ולהתאים את עצמכם אל האחר.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"זכרון יום המיתה יגדל יותר כשהאדם מזדמן בשעת מיתה או בשעת ההספד, שידע שנפקד ונחסר איש אחד שהיה בעולם ואיננו וגם עליו יעבור כוס המיתה... ובזכרון זה יתגבר על טבעו".

("מגיד חדשות" ח"י עמ' תל"ט)

ואת הנפש אשר עשו בחרן (י"ב ה')

"עשו בחרן" ר"ת ע"ב, רמז בזה למ"ש בספר הישר דכל הנפש אשר עשו בחרן היו ע"ב אנשים ע"ש.
(הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

המצוה הכי קשה והכי נחשקת

למיתה בשעת גזרת המלכות כגון עבודת כוכבים ומילה - עדיין היא מוחזקת בידם...". ותוספות שם ביארו בשם ר"ת שהדברים אמורים על אברהם אבינו, שקיבל את מצות המילה בשמחה, כמו שדרשו בפרקי דרבי אליעזר (פ' כ"ט) את הפסוק "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק" - ביום ה"ג מל את יצחק, דהיינו ביום השמיני דמילה כמנין ה"ג.

נמצא איפוא שסוד עמידותה של מצות מילה לאורך כל הדורות נעוץ בשתי נקודות: **שמחה ומסירות נפש**. כאשר מצוה מתקבלת אצל עם ישראל בשמחה ובמסירות נפש, היא נעשית חלק בלתי נפרד ממנו - עד שאפילו אלפי שנות גלות וגזרות שמד אינן מצליחות לעקור אותה.

ויש בשמחת הברית גם לימוד זכות גדול על עם ישראל - שכן לא מצינו יהודי שעושה חגיגה לכבוד עבירה... וידוע המעשה על הרבי הקדוש **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זצ"ל שיהודים רבים ראו כבוד לעצמם לכבדו בסנדקאות. הרבי ניאות להגיע לכל ברית, אולם התנה זאת בכך שתיערך סעודת מצוה כדת וכדין. לתמיהת מקורביו מה פשר התעקשותו על קיום תנאי זה, השיב הצדיק שנודע בכינויו "סגורן של ישראל": "מלחמה נואשת יש לי עם השטן. הוא מתאמץ להוכיח שבני ישראל חוטאים ופושעים, ומביא הוכחות לפני הקב"ה שבזדון ובמעל חטאו. משכלו כל הקיצין, שולף אני טיעון מנצח כנגדו, המוכיח שאין דרכם של ישראל בכך, אלא מדובר במעידה בלבד: יהודים תמיד עורכים סעודות מצוה לכבוד ברית מילה, בר מצוה וחתונה. פונה אני אל השטן ושואל אותו: מדוע מעולם לא ראינו יהודי שעורך סעודה לכבוד עבירה עסיסית שעבר?! אין זאת אלא שאף כאשר יהודי נכשל, נחמץ לבו בקרבו והוא מצטער על כך".

אילו היינו שואלים יהודי לפני כשלושת אלפים שנה: איזו מצוה היא בעלת הסיכון הגבוה ביותר להיזנח - סביר להניח שהיה מצביע על מצות **ברית מילה**.

למה? יש את כל הסיבות לכך: זו מצוה קשה הכרוכה בכאב פיזי ולעיתים גם בסיכון. היא גם מנוגדת לנטייה האנושית הטבעית לשמור על שלמות הגוף. ניתן היה איפוא להניח שבמרוצת הדורות, ובעיקר בתקופת גלות הארוכה והקשה, יהודים יירתעו מקיומה, בעיקר לנוכח הגזרות האכזריות שנגזרו עליהם במטרה לבטל מצוה זו.

אך למרבה הפלא, דוקא מצוה זו היא, על פי כל הסקרים, **המצוה הנשמרת ביותר** גם בקרב יהודים הרחוקים בתכלית משמירת תורה ומצוות.

הגאון רבי **כלפון משה הכהן** זצ"ל מצא לתופעה זו רמז נפלא בפסוק: "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה" (שמות ח, יט) - "פדות" מלשון הבדלה (כמו שפירש רשב"ם), "בין ובין עמי עמך" - בין ישראל לעמים. ואמנם הבדלות רבות וניכרות יש: שבתות ומועדים, תפילין וציצית, זקן ופאות וכו', אבל **למחר יהיה האות הזה** - יבוא זמן בו חלק גדול מהעם יתדרדר ויהיה חלילה ככל הגויים ממש, ואז "יהיה האות הזה" - **אות ברית המילה הוא לבדו יבדיל בין ישראל לעמים**, אותו ישמרו גם המרוחקים והמנוכרים.

ולא זו בלבד, ישנו פלא גדול אף יותר: את מצות ברית מילה מקיימים יהודים בשמחה יוצאת דופן, אולי יותר מכל מצוה אחרת.

ומהו סודה של מצוה זו? התשובה טמונה בדברי חז"ל במסכת שבת (ק"ל ע"א): "תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה דכתיב (תהלים קיט, קסב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' - עדיין עושין אותה בשמחה... תניא ר"ש בן אלעזר אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם

"זה חידוש!"

כתיבה שממנה קנה אבא את הפנקס הנ"ל... וכתב עליו באותיות אשורית גדולות ונאות: קונטרס "ויעל גדעון" (ע"פ ספר שופטים פרק ח' פסוק י"א). ומאז, כל חידוש שהתחדש לי, היה אבא כותבו לי באותו פנקס עם התאריך שבו התחדש החידוש..."

ומעשה בנים סימן לנכדים, כפי שמספר נכדו רבי **מנחם מאזוז** הי"ו (בן רבי גדעון הי"ו): "היתה לי קביעות לימוד עם סבא, ופעם במהלך הלימוד הקשיתי קושיא מסוימת. והנה בשבוע לאחר מכן רק נכנסתי לביתו, מיד אמר לי בקול רם ובשמחה גדולה: "מנחם, אתה לא יודע איזה חידוש חידשת!" וחזר על הדברים שוב ושוב... מתברר שסבא לאחר הלימוד לא נח ולא שקט עד שמצא את השאלה שלי בספר כסא רחמים (חורי). ואז חזר לי על הקושיא, וישב לספר לי על המחבר רבי רחמים חורי שכידוע היה מדבר עם מלאכים בהקיץ ועל גדולתו וחידושי וספריו. באותם רגעים, סבא החדיר בי אהבת תורה וחשק עצום ללימוד, בצורה כל כך מוחשית, עד שהיה נדמה שאילו רק היה כוחו בידו - היה קם ופוצח עמי בריקוד של מצוה לכבודה של תורה".

אם נבקש לתת דוגמא אישית כנה ומוחשית איך בפועל ממתיקים לילדים את טעמה הערב של התורה, הרי שנזדקק להשתמש בסיפור המתוק והמכונן שסיפר בנו של רבנו - **רבי גדעון מאזוז** שליט"א:

"בילדותי, כשהייתי בגיל שמונה וחצי, ישבתי ללמוד עם אבי מורי שיחיה פרשת בשלח עם פירוש רש"י. כשהגענו לפסוק "תפול עליהם אימתה ופחד" עם פירוש רש"י שעליו - הקשיתי קושיא. את הדפיקה החזקה שאבא נתן על השלחן כששמע את קושייתי - לא אשכח לעולם... **בשמחה עצומה דפק על השלחן וצעק בקול לא לו: 'זה חידוש!'** כנראה זה ממה שקיבלה נשמתך בהר סיני".

"רק אז הבנתי בשכלי הקט, שכל של ילד, מה זה חידוש. עד אז הייתי רגיל לשמוע את אבא מדבר על חידושים ושמח בהם, ולא הבנתי לשמחה מה זו עושה, ומה זה חידוש בכלל... עד לאותו מעמד מיוחד, שהמחיש לי בדרך מיוחדת ומוחשית כל כך - מהו חידוש..."

"זה לא הסתכם בכך, למחרת הלך אבא וקנה לי פנקס (אני זוכר אפילו את החנות של מכשירי

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי חברת אישיותם ואורח חייהם

רב פפא - חש לכל הדעות ומזווג הדעות

בספרו "ארים נסי" (ברכות דף נ"ט ע"א) מצא רבנו כי דרכו של רב פפא לחוש לכל הדעות, וכמו בברכות שם: אמר רב פפא הלכך נמרינהו לתרוייהו ברוך זוכר הברית וכו'. וכן שם ע"ב: הילכך נמרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות. ע"ש ציונים נוספים.

וחידש רבנו שם שרב פפא למד זאת מרבו אב"י, כדאיתא בפסחים (דף קט"ז ע"א): אמר אב"י הילכך צריך לקהוייה וצריך לסמוכיה. ע"ש. כיצא בו דבר שלמד רב פפא מרבו אב"י, מצא רבנו ב"אסף המזכיר" (ערך יהללך זר ולא פ"ך, א) שמובא בשו"ת הרשב"א ח"א (סי' פ"ד) דאמרו ליה לרב פפא: מה שמך? א"ל רב פפא. אמרו ליה: והא כתיב 'יהללך זר ולא פ"ך'? אמר: הא אין זר - פ"ך. וכתב רבנו שכנראה שלמד כן מרבו אב"י, שכן בירושלמי (סופ"ב דמכות) מובא: אמר אב"י תלמיד חכם צריך לפרסם את עצמו. ע"ש.

כמו כן, בברכות (מ"א ע"ב) מובאת מחלוקת בעלת שלש דעות לגבי ברכה ראשונה ואחרונה על דברים הבאים בתוך הסעודה, ולבסוף מובאים דברי רב פפא המסכם את הדין. וביאר שם רבנו יפה שדברי רב פפא באו להשמיענו שיש מקום לכל שלש הדעות ואלו דברי אלהים חיים. ע"ש.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה

מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: האם יש סחיטה בנייר טואלט?

תשובה: נראה דודאי יש סחיטה, דלא עדיף משער או עור שהם קשים ופטור אבל אסור מדרבנן לדעת הרמב"ם (הובא במשנה ברורה סי' ש"ך סוף ס"ק נ"ה), וכל שכן נייר שהוא רך. לכן יקנה מתחילה בנייר יבש ואח"כ ירחץ במים, כפי שכתבתי באור תורה אייר דנא במדור "שואל ומשיב" [וכעת נדפס בשו"ת "בית נאמן" ח"ג חאו"ח סי' י"ז]. עיין שם.

שאלה: יהודי מעוניין לשכור דוכן בתערוכת מכירות המתקיימת בחו"ל במשך שנים עשר יום. מארגני התערוכה מתנים את השתתפות בעלי הדוכנים בכך שהדוכן יהיה פעיל בכל ימי התערוכה, ואינם מאפשרים שהדוכן יהיה סגור בשבת. האם רשאי היהודי להשאיר גוי שיפעיל את הדוכן בשבת?

תשובה: אם בדוכן לא כתוב שם יהודי, והיהודי אומר לנכרי על כל סחורה שתמכור בשבת אתה מקבל למשל 10 אחוז, נראה שמותר, דנכרי אדעתא דנפשיה קא עביד.

שאלה: בעקבות שיעור בצרפת בהלכות אמירה לגוי, פנו אלי כמה אנשים בודדים בבקשה לסדר להם ע"פ ההלכה שותפות עם גוי שתאפשר להם להפעיל את עסקיהם בשבת. לאחר עיון ובדיקה בפרטים, נעשה הכל לפי כל הדעות. כעת פנו אלי אנשים נוספים בבקשה להסדיר עבורם שותפות כזו. האם יש מקום להימנע מלהיענות לבקשות אלו, מחשש שהדבר יתפשט? ומה הדין לגבי יהודי שכבר פותח את עסקו בשבת?

תשובה: היתר זה ניתן לעתים רחוקות בחו"ל למנוע כשלונות, וכדאי לימנע מזה, כי רבו הקולות והמכשולות. וביהודי שכבר פותח בשבת, אפשר, אבל להגביל את זה (כעין מה שכתב מרן בסי' רמ"ד סעי' ו' במכס ובמטבע), שלא יחשבו המוני העם שהותרה שבת. אולם בארץ ישראל אסור להורות היתר בזה כי מכשילים את הרבים. וראינו עין בעין בא"י ובחו"ל שכל המתעסקים בקולות עם השבת, ממנום יורד לטמיון רח"ל. וכל השומרים שבת כהלכה, השבת שומרת עליהם והקב"ה עזרם ומגנם. ושומע לנו ישכון בטח.

שאלה: ע"פ מה שהביא המ"ב בסי' רמ"ד בס"ק ז', שיש מקילים לשכור לגוי בשבת בקבלנות כשכך מנהג המקום, האם אפשר להתיר להשכיר לגוי נכסים שבבעלות יהודי באופן שלא ידוע שהם של היהודי?

תשובה: ראה בהגהות משנה ברורה איש מצליח (שם) בשם שו"ת יביע אומר ח"ח (סימן כ"ח אות ב') שכתב ג"כ להקל בזה. ומכל מקום צריך זהירות רבה שלא ילמדו מזה אחרים ותהיה שבת קלה בעיניהם.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה חי"ו
לישועה והצלחת סלמן בן פרחיה חי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מנחם ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה
לישועת והצלחת דוד בן נעמי חי"ו

